

Detta är det första numret av den nya tidskriften Språkbruk, utgiven av den svenska byrå vid Forskningscentralen för de inhemska språken. Möjligheten att ge ut ett eget informationsblad innebär ett stort och viktigt steg framåt för den svenska språkvården i Finland.

Den svenska språkvårdens utveckling under de senaste åren har varit glädjande snabb. Så sent som 1975 sköttes rådgivningen ännu som deltidarbete två timmar om dagen av sekreteraren för den då privata Svenska språkvårdsnämnden i Finland. År 1976 inrättades den statliga Forskningscentralen för de inhemska språken, och samtidigt som den svenska språkvården fick officiell status fastställd i förordning fick den också en heltidstjänst. En andra tjänst tillkom 1979, huvudsakligen tack vare det ökande nordiska språksamarbetet.

Resurserna är nu sådana att de medger en aktiv språkvårdande verksamhet i en utsträckning som inte var möjlig tidigare. Telefonrådgivningen har blivit avsevärt mera omfattande, kontakterna till myndigheter och till viktiga kategorier av språkbrukare har byggts ut och en rätt betydande kursverksamhet har kommit i gång. Men samtidigt är det klart att långtifrån alla av ens de viktigaste behoven kan tillfredsställas. Bl. a. det väsentliga forsknings- och registreringsarbete som bör ligga till grund för den övriga verksamheten har än så länge oftast fått vika för mer pockande arbetsuppgifter.

Ett arbetsfält som skulle behöva betydligt större resurser är utgivningen av nya ordlistor, ordböcker och handböcker. Trots en glädjande frivillig aktivitet på många håll är bristen på användbara och lättillgängliga ordlistor fortfarande skriande inom många specialområden. Behovet av en modern och tillräckligt omfattande finsk-svensk ordbok märks dagligen i vår rådgivning, och i samband med kurserna i svenskt språkbruk framstår det med full tydlighet att de handböcker i översättning och språkriktighet som finns inte är tillfyllest.

Informationsbladet Språkbruk kan givetvis inte fylla de luckor som finns i fråga om ordböcker, ordlistor och handböcker, men vi hoppas i varje fall att det kan fungera som ett rela-

tivt effektivt medium för att sprida upplysning om olika språkvårds- och språkriktighetsfrågor. Tidskriftens främsta uppgift är att föra fram rekommendationer om svenskt språkbruk i Finland.

Vår linje kommer att vara densamma som språkvården i Finland redan en längre tid har följt. Vi menar att det främsta målet för språkvården är att språket fungerar som ett smidigt och effektivt kommunikationsmedel. Det vi främst skall motarbeta är alltså ett styvt och illa fungerande språk, ett språk som gör det svårt för läsaren att fatta vad skribenten vill ha sagt. Hit hör naturligtvis dels det traditionella krängelspråket, byråratspråket. Men hit hör också i högsta grad ett dåligt och slarvigt översättningsspråk och ett språk fullt med fel och oklarheter som leder läsaren vilse.

Utmärkande för språkvården i Finland allt sedan Hugo Bergroths tid på 1920-talet har varit klappjakten på finlandismer. Vi vill här mana till en viss återhållsamhet. Alla finlandismer behöver ingalunda fördömas som sådana – tvärtom kan de i många fall vara värda allt stöd om de är funktionella och behövliga. Men vi vill inte heller sticka under stol med att vi anser att mönstret för vårt språkbruk är och förblir det svenska riksspråket, rikssvenskarnas och finlandssvenskarnas gemensamma egendom.

En fråga som ofta diskuteras är om vi kan och bör skapa egna ord och uttryck här i Finland, t.ex. genom översättning från finskan. Den möjligheten skall naturligtvis finnas – språket måste ha en möjlighet att utvecklas. Men det är samtidigt självklart att ett sådant ordskapande är motiverat bara om det verkligen fyller en lucka. Finns det sedan förut ett svenskt ord så skall vi inte börja fabricera några egna varianter. Därför behöver vi inte sådana ord som *taltur* (pro *inlägg* resp. (ha) *ordet*) eller *arbetarskyddsfullmäktig* (pro *skyddsombud*), för att nämna exempel både från allmänspråket och förvaltningspråket.

Det är livsviktigt för finlandssvenskans fortsatta existens att klyftan mellan språkbruket i Finland och språkbruket i Sverige inte tillåts

växa för bred. Ett provinsspråk som förstås bara av finlandssvenskarna själva har ingen framtid som officiellt språk i Finland och som en bro till det övriga Norden.

Det är vår fromma önskan att tidskriften *Språkbruk* skall kunna hjälpa våra läsare till ett

bättre, smidigare och effektivare språk. Men vår möjlighet att påverka är helt avhängig av de enskilda språkbrukarnas egen mottaglighet och aktivitet. Det är bara genom egna ansträngningar man kan förbättra sitt språkbruk.